

Η κυρία Μάγκου Νατάσα ζει και εργάζεται στην Πτολεμαΐδα, διορισμένη στο 5^ο Δημοτικό Σχολείο. Είναι καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής και μητέρα δύο παιδιών τα οποία αποτέλεσαν το ερέθισμα για τη διαθεματική προσέγγιση του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο γνωστικό τοπίο του Δημοτικού Σχολείου με παιχνίδια Ψυχοκινητικής Αγωγής.

«Ο λύκος στο σχολείο;...Πάει χάλασε και αυτός»

Αφορμή των παιχνιδιών που σχεδίασα και έπαιξα με τα παιδιά του σχολείου μου στάθηκαν τα καινούρια σχολικά βιβλία. Τα παιχνίδια αυτά συμπεριέλαβα και στο βιβλίο μου με τίτλο **«Ο λύκος στο σχολείο;...Πάει χάλασε και αυτός»** που κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Αφοι Χριστοδουλίδη. Τα βιβλία είναι γραμμένα από ενήλικες οι οποίοι πολλές φορές ξεχνούμε πώς σκέφτονται τα παιδιά. Έτσι εισάγονται στο εκπαιδευτικό μας σύστημα από πολύ νωρίς κάποιες έννοιες με αποτέλεσμα να μην γίνονται κατανοητές από τα μικρά παιδιά.

Οι "έννοιες", ήταν το πρώτο μέρος της εμπλοκής του μαθήματος της φυσικής αγωγής στο "γνωστικό τοπίο" του σχολείου. Βλέποντας σαν εκπαιδευτικός και σαν μάνα ότι το παιδί μπορεί να μιλά για μια έννοια ή να την χειρίζεται κατά κάποιο τρόπο κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες κατάλαβα ότι αυτό δεν σημαίνει ότι την έχει εσωτερικεύσει πλήρως. Για να πιστοποιηθεί κάτι τέτοιο πρέπει να την εφαρμόσει κάτω από ποικιλία συνθηκών και τρόπων

Με αφορμή τις απαιτήσεις του κεντρικού εκπαιδευτικού προγράμματος πρέπει οι επιμέρους επιστήμες (γυμναστική, μουσική, ζωγραφική που όλα μαζί συνεπάγονται την επιτακτική παρουσία της τέχνης στη ζωή του μικρού παιδιού) να συμβάλλουν στο "γνωστικό τοπίο" του σχολείου όπου καθημερινά ο βομβαρδισμός από γνώσεις και πληροφορίες είναι ανελέητος.

Οι παραπάνω επιστήμες παίζουν κυρίαρχο ρόλο στην ζωή των μαθητών αφού τα παιδιά στο σχολείο επικοινωνούν μεταξύ τους πολυτροπικά, παράγουν μηνύματα γράφοντας, μιλώντας, ζωγραφίζοντας, τραγουδώντας, χορεύοντας, κτλ.

Η δοκιμή αυτών των «γλωσσών» επικοινωνίας μπορεί να συμβάλλει στην κατάκτηση της ολοκληρωμένης γνώσης, στην καλλιέργεια δεξιοτήτων, στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και στη συναισθηματική, στην αισθητική και στη νοητική ανάπτυξη των παιδιών γεγονός που συχνά αγνοείται.

Βλέπουμε ότι οι τέχνες έχουν μεγαλύτερη παρουσία στα καινούρια βιβλία, ενισχύουν την ύλη του Αναλυτικού προγράμματος και προσφέρονται για την σύνδεση των γνωστικών χώρων μεταξύ τους. Προσφέρονται δηλαδή για την ανάπτυξη της διαθεματικής προσέγγισης. Έτσι ενισχύεται η ήδη υπάρχουσα γνώση από κάποιο άλλο γνωστικό χώρο. Με αυτόν τον τρόπο δεν έχουμε αποσπασματική, αλλά μια ολιστική διαδικασία μάθησης η οποία συνδέει γνώσεις από διαφορετικούς γνωστικούς χώρους .

Στην τελευταία αναθεώρηση του Περιεχομένου της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο το 2003 προστέθηκε το στοιχείο της διαθεματικότητας με στόχο οι μαθητές να αποκτήσουν μια πιο σφαιρική αντίληψη του κόσμου που τους περιβάλλει , γεγονός που θα βοηθήσει στην ψυχική και πνευματική τους ολοκλήρωση.

Με ένα αθλητικό πνεύμα που θ' ανταποκρινόταν στις ευρύτερες ανάγκες των παιδιών για εξερεύνηση και ανακάλυψη, συγκίνηση ,απελευθέρωση ενέργειας ,συναισθημάτων και ιδεών, ανακάλυψα ότι το παιδαγωγικό εργαλείο ήταν και πάλι αυτό που είχα και χρησιμοποιούσα εδώ και χρόνια στη δουλειά μου: η ψυχοκινητική με τη μαγική δύναμη της μουσικής. Τα δύο τρίτα του αναλυτικού προγράμματος στις τέσσερις πρώτες τάξεις του δημοτικού υποδεικνύουν αυτό το παιδαγωγικό μέσο για την επίτευξη των στόχων στη Φ. Αγωγή και την διαθεματική προσέγγιση.

Ο όρος ψυχοκινητική αναφέρεται στη σχέση που υπάρχει μεταξύ κινητικών και νοητικών λειτουργιών ,κιναίσθηση, οπτική ,ακουστική, απτική αντίληψη . Ο όρος αναδεικνύει μια τεχνική που επιδιώκει να προσεγγίσει σφαιρικά το παιδί και έχει σκοπό να επιδράσει θετικά στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Κατά τον το σχεδιασμό των δράσεων προτεραιότητα έδωσα στη δημιουργία επικοινωνιακών συνθηκών μέσα από ένα φυσικό πλαίσιο μάθησης που απαιτεί και την εμπλοκή των ίδιων των μαθητών/τριων, οι οποίοι βρίσκονται κάθε φορά μπροστά σε ένα

υπαρκτό, πρακτικό πρόβλημα της προσομοίωσης άμεσων γεγονότων. Στην προσπάθειά τους να επινοήσουν λύσεις, συμμετέχουν σε δράσεις-όχι ασκήσεις, στις οποίες θα ακούσουν, θα μιλήσουν, θα διαβάσουν, θα τραγουδήσουν, θα χορέψουν, θα παίξουν, θα σκεφτούν και θα προτείνουν, θα φανταστούν και θα δημιουργήσουν. Με μια λέξη: Θα επικοινωνήσουν.

Έτσι έκρινα με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου να ξεκινήσω το μάθημα της Φ. Αγωγής με ψυχοκινητικά παιχνίδια που εμπριέχουν την έννοια του χρόνου σε πολλές μορφές. Με την βοήθεια της ψυχοκινητικής και την δυναμική αξιοποίηση της τέχνης, της μουσικής και των εικαστικών προσπάθησα να απελευθερώσω από τα παιδιά όσο το δυνατόν περισσότερη ενέργεια, σκέψεις, συναισθήματα, ιδέες, προσδοκίες αλλά και να δώσουν σχήματα στις ήδη υπάρχουσες γνώσεις. Και πράγματι όχι μόνο με εξέπληξαν αλλά πήγαν και παραπέρα, γιατί τα παιδιά είναι ευρηματικά και η τέχνη σε προχωρά πιο μπροστά και σε κάνει να βλέπεις πιο καθαρά. Μόνο που η τέχνη απαιτεί να μοιράζεσαι τις εμπειρίες και τα μυστικά της και με άλλους γιατί τότε μόνο έχει αξία.

Στην αναζήτηση αυτή με βοήθησαν τα παιχνίδια με το λύκο. Αυτό το παρεξηγημένο και κάποιες φορές τρομακτικό ζώο των παραμυθιών βοήθησε τα παιδιά του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού, Τυπικού και Ειδικού να κατανοήσουν γράμματα και αριθμούς παίζοντας και διασκεδάζοντας, κάνοντάς τα πιο ευτυχισμένα.

Η δραστηριοποίηση εκτυλίσσεται μέσα στη μαγευτική ατμόσφαιρα του δάσους, της λίμνης, της θάλασσας, του διαστήματος και οι δράσεις έχουν...συνεργάτη και σύμβουλο τον λύκο.

Για να δραπετεύσουμε από τη σχολική τάξη...στο δάσος του λύκου έπρεπε να περάσουμε από το μονοπάτι με τα χρωματιστά μανιτάρια που είχα στρώσει προηγουμένως. Έτσι τα παιδιά βρέθηκαν έξω στην αυλή να αντικρίζουν δύο μονοπάτια με χρωματιστά μανιτάρια τα οποία έπρεπε να περάσουν με ζικ- ζάκ, ή αλλιώς σλάλομ. Ρώτησα αν κάποιο παιδί ξέρει τι σημαίνει η λέξη σλάλομ και όλοι μαζί εξηγήσαμε ότι πρέπει να περάσουμε ανάμεσα από το μονοπάτι των μανιταριών. Χώρισα τα παιδιά σε δύο ομάδες

και τα περάσαμε με μορφή σκυταλοδρομίας. Ακόμη χρησιμοποίησα τρισδιάστατα μανιτάρια -που καλλιτέχνησε ο καλός μας φίλος και ζωγράφος κ. Κώστας Μαρτινάκος- στις τρεις διαστάσεις του χώρου για να εσωτερικεύσουν τις έννοιες ψηλό-χαμηλό μανιτάρι, ευθείες-καμπύλες, σύνολα-υποσύνολα. Τα παιδιά έπρεπε να τρέξουν ελεύθερα στο χώρο και με το σφύριγμα τα αγόρια να κάνουν μία ευθεία γραμμή πίσω από το ψηλό μανιτάρι και τα κορίτσια μία καμπύλη γραμμή γύρω από το χαμηλό μανιτάρι.

Στη συνέχεια σκόρπισα τα μανιτάρια και μοίρασα από μία χρωματιστή πεταλούδα σε κάθε παιδί. Έβαλα μουσική, την Άνοιξη του Vivaldi και τα παιδιά χόρεψαν με τις πεταλούδες ανάμεσα από τα μανιτάρια χωρίς να τα πατήσουν. Σε κάθε σταμάτημα της μουσικής τα παιδιά έπρεπε να πάρουν ένα πρωτότυπο σωματικό σχήμα δίπλα σε κάθε μανιτάρι και σε όποιο επίπεδο ζητούσα, ψηλό μεσαίο, χαμηλό.

Έτσι δουλέψαμε τις έννοιες τόπου και χρόνου. Τα παιδιά σ'ένα μάθημα κίνησης έρχονται αντιμέτωπα με πολλές έννοιες του χρόνου: **Αργά, γρήγορα, διαδοχικά, τώρα, με το πριν, το μετά, με την περιοδικότητα και την παύση**. Αυτή η αίσθηση χώρου χρόνου δημιουργεί τα προβλήματα στα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, δυσλεξία κτλ.

Αφιερώσαμε τα επόμενα μαθήματα στη γνώση της ώρας με μαθητές της Α', Β', Γ', και Δ' τάξης του Δημοτικού ύστερα από επιθυμία των δασκάλων. Τα παιδιά αφού χόρεψαν στο δάσος του λύκου με μουσική της αρεσκείας τους σε κάθε σταμάτημα της μουσικής έπρεπε να πάρουν ένα σωματικό σχήμα που να παραπέμπει στο δείκτη των λεπτών του ρολογιού σχηματίζοντας τα τέταρτα ώστε να μάθουν και τα τεταρτημόρια. Ο ενθουσιασμός ήταν μεγάλος και τα παιδιά με τα ακροβατικά τους σχημάτισαν και ρολόγια τοίχου.

Στο επόμενο μάθημα βρεθήκαμε στο λιβάδι με τα λουλούδια. Μόνο που αυτή τη φορά τα λουλούδια είχαν και ένα κεφαλαίο γράμμα της αλφαβήτα γραμμένο επάνω. Τα παιδιά έπρεπε να περάσουν ανάμεσα από τα λουλούδια χωρίς να ακουμπήσουν το ένα το άλλο και χωρίς να τα πατήσουν. Στο σταμάτημα της μουσικής τα κορίτσια έπρεπε να πάρουν θέση πίσω από το λουλούδι με το γράμμα «Κ» τα αγόρια πίσω από το λουλούδι με

γράμμα «Α». Εδώ ενεργοποιείται το παιδί που γνωρίζει το γράμμα «Κ», «Α», «Λ» κτλ και έτσι το ένα παιδί μαθαίνει από το άλλο μέσα στη ζώνη της επικείμενης ανάπτυξης.

Στην εξέλιξη του παιχνιδιού οι πεταλούδες έχουν γραμμένα τα μικρά γράμματα της αλφαβήτα και με τη λέξη «κίνδυνος» πρέπει τα παιδιά να κρύψουν την πεταλούδα με το μικρό γράμμα κάτω από το αντίστοιχο κεφαλαίο που έχουν τα λουλούδια. Εδώ, η επιδίωξη για φωνολογική ενημερότητα έφερε και μια «παράλληλη γνώση». Τη γνώση του περιβάλλοντος και της τροφικής αλυσίδας. «Από τι κινδυνεύουν οι πεταλούδες και γενικότερα τα έντομα;» Τα περισσότερα παιδιά είπαν «από το λύκο», αλλά μετά από σύντομη συζήτηση πήραμε την σωστή απάντηση από το Χάρη, ο οποίος αφού πήρε πόζα βατράχου στο χαμηλό επίπεδο μας ανακοίνωσε ότι κινδυνεύουν από τα πουλιά.

Για τη σύνθεση και την ανάλυση των αριθμών αξιοποιήσαμε τις χρωματιστές βούλες των μανιταριών. Το κάθε παιδί έπρεπε να πάει στο δάσος και να μαζέψει μανιτάρια με συγκεκριμένο αριθμό από βούλες.

Από τη σχολική ζωή δεν έλειψε και «ο λύκος, σχολικός τροχονόμος» ο οποίος έδωσε μαθήματα Κυκλοφοριακής Αγωγής. Το πράσινο φανάρι επέτρεπε στα παιδιά να ξεκινήσουν τις σκυταλοδρομίες τους, ενώ το κόκκινο τα ακινητοποιούσε στο σημείο που βρίσκονταν. Το πορτοκαλί χρώμα ήταν αυτό που τα προετοίμαζε και ενεργοποιούσε την οπτική αντίληψη για το τι θα ακολουθούσε.

Στη συνέχεια ταξιδεύοντας με το καράβι...και το λύκο έσωσαν τις παγιδευμένες χελώνες που είχαν τα ονόματά τους πάνω στο καβούκι τους, προσεγγίζοντας ολιστικά τις λέξεις και καλλιεργώντας την οικολογική τους συνείδηση.

Έτσι τα παιδιά παίζοντας και γελώντας με το λύκο μέσα από γλωσσικές, κινητικές, χορευτικές και εικαστικές δραστηριότητες κατέκτησαν έννοιες, αριθμούς και εσωτερίκευσαν τη γνώση.

Στην λίμνη του λύκου τα παιδιά πήγανε για να βοηθήσουν τα μικρά παπάκια να βρουν «το μυστικό κωδικό τους» και να μπορέσουν να κολυμπήσουν. Έτσι μπορέσαμε και κάναμε σύνθεση και ανάλυση των συλλαβών για πρώτη φορά. Τα παιδιά άπλωσαν τα βρεγμένα παπάκια σύμφωνα με τη χρονική ακολουθία των

συλλαβών, τα φύσηξαν για να τους δείξουν το δρόμο για τη λίμνη, χόρεψαν μαζί τους και στο σταμάτημα της μουσικής ανά δύο σχημάτισαν τον κωδικό «παπί» παίρνοντας ένα σωματικό σχήμα σε ένα από τα τρία επίπεδα του χώρου. Οι στόχοι που επιτεύχθηκαν ήταν πολλοί αλλά η χαρά και η επικοινωνία των παιδιών ακόμη μεγαλύτερη.

Ένα ταξίδι στο φεγγάρι με «τα διαστημόπλοια του λύκου» βοήθησε τα παιδιά να ανεβαίνουν και να κατεβαίνουν τη δεκάδα. Αρίθμησα τα διαστημόπλοια με αριθμούς από το 1 έως το 9. Στο φεγγάρι έδωσα τον αριθμό «δέκα». Τακτοποίησα τα παιδιά σε ζευγάρια πιασμένα από το χέρι. Με άλματα στα δύο πόδια έπρεπε να περάσουν τους αριθμημένους πυραύλους όπως πηδούν οι αστροναύτες απαλλαγμένοι από «το νόμο της βαρύτητας» και να φτάσουν στο φεγγάρι. Κατά την επιστροφή τους στη γη έπρεπε οι συγκυβερνήτες του λύκου να κατεβαίνουν τους αριθμούς φωνάζοντας δυνατά και συντονισμένα 10, 9, 8...1,0. Μαζί με τον κινητικό συντονισμό έχουμε την παράλληλη γνώση, περιβάλλον, διάστημα-φεγγάρι, αύξουσα-φθίνουσα διάταξη των αριθμών, νόμος της βαρύτητας. Ακολούθησε μία σκυταλοδρομία όπου τα παιδιά-αστροναύτες άπλωσαν τους πυραύλους στη διαστημική βάση. Την επόμενη φορά στο φεγγάρι έδωσα τον αριθμό 20 και κάναμε την υπέρβαση στη δεκάδα.

Αφού επιστρέψαμε στο δάσος παίξαμε «το ποδόσφαιρο του λύκου». Και επειδή έπρεπε να εξασκήσουμε και να συντονίσουμε ... τον εγκέφαλο του λύκου με τα μάτια του (οπτική αντίληψη) και την κιναισθηση στο γόνατο (που βρίσκεται η άρθρωση κάθε στιγμή), αντί για μπάλα χρησιμοποιήσαμε μικρά κομμάτια από φιλεζόλ. Επάνω σε κάθε κομμάτι έγραψα μία συλλαβή από τις λέξεις που υπάρχουν στο βιβλίο, όπως Τιτίνα, Ματίνα, παπί και άλλες. Για την ομάδα των αγοριών οι συλλαβές είχαν μπλε γράμματα και για την ομάδα των κοριτσιών κόκκινα γράμματα. Τα παιδιά τα χώρισα σε δύο ομάδες που πήραν θέση στην γραμμή αφετηρίας. Στη γραμμή τερματισμού τοποθέτησα τις συλλαβές. Οι πρώτοι από κάθε ομάδα έπρεπε να τρέξουν και να μεταφέρουν με το πόδι ένα φιλεζόλ με μία συλλαβή, μπλε για τα αγόρια, κόκκινη για τα κορίτσια. Κέρδισε η ομάδα που μετέφερε πρώτη τα κομμάτια των φιλεζόλ. Στην περίπτωση μας κέρδισε η ομάδα των αγοριών. Τους

έδωσα άλλη μια ευκαιρία με μια καινούρια δοκιμασία. Τώρα έπρεπε να συνθέσουν με τις συλλαβές όσο το δυνατόν περισσότερες λέξεις. Και τώρα κέρδισαν... τα κορίτσια. Η δοκιμασία έληξε με **ΙΣΟΠΑΛΙΑ**.

Τα φινιστρίνια από «το καράβι του λύκου» βοήθησαν να φορτώσουμε τις συλλαβές από τα ονόματα της χελώνας καρέτα-καρέτα. Έτσι σώσαμε τις χελώνες και κάναμε την σύνθεση-ανάλυση των συλλαβών με πολύ διασκεδαστικό τρόπο. Καλλιεργώντας θέσεις και προτάσεις για απόκτηση οικολογικής συνείδησης η μάθηση ένωσε γνώσεις από διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα.

Τα παιδιά της ΣΤ΄ τάξης μου ανακοίνωσαν ότι θέλουν και αυτά να παίξουν τα παιχνίδια του λύκου. Άρπαξα την ευκαιρία και σχεδίασα ένα παιχνίδι που είχε σχέση με το μάθημα της φυσικής: Το κύτταρο, την πρωταρχική μονάδα ζωής. Με αφορμή τον παγκόσμιο εορτασμό της μητέρας, τα παιδιά χορογράφησαν και δραματοποίησαν μια χορογραφία που αφιέρωσαν στις μητέρες όλου του κόσμου. Με μοναδικό τρόπο αναπαράστησαν την πηγή της ύπαρξής μας, το ενδομήτριο περιβάλλον το οποίο ενεργοποιείται από το αρσενικό στοιχείο της φύσης. Μέσα από τη χορογραφία αναδεικνύεται η άρρηκτη σχέση μάνας-παιδιού με τον ομφάλιο λώρο που τα παιδιά αναπαρέστησαν με ένα αγαπημένο τους παιχνίδι: το λάστιχο. Στο τέλος εδραιώνεται η αναγκαιότητα ισχυρών οικογενειακών δεσμών όπου τα αγόρια ξεχώρισαν για την πρωτοτυπία και την επινόηση ακροβατικών και χορευτικών κινήσεων.

Μαζί με τα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου παίξαμε «**τα παιχνίδια του λύκου**» με τους μαθητές του Νηπιαγωγείου που συστεγάζονταν στην αυλή της σχολικής μονάδας όπου υπηρετούσα. Τα νήπια μας περιμένανε με μεγάλο ενθουσιασμό κάθε φορά στη προγραμματισμένη μας συνάντηση.

Επειδή όμως η πορεία των μαθημάτων είναι ενδεικτική, **προσαρμόζεται** και σε ατομικές συνθήκες μάθησης πολύ εύκολα και αποτελεσματικά. Έτσι πολλά από τα παραπάνω παιχνίδια τα έπαιξα στο εργαστήριο της κυρίας Αγάπης Καζαντζή μαζί με το δάσκαλο της Ειδικής Αγωγής κύριο Μιχάλη Σίσιο σε παιδιά με κινητικά και μαθησιακά προβλήματα. Στην αρχή παίξαμε «τα

παιχνίδια του λύκου» εξατομικευμένα σε κάθε παιδί αλλά ο ενθουσιασμός και η ανταπόκριση κάθε φορά με ενθάρρυνε να δοκιμάζω καινούριες ιδέες και εφαρμογές με περισσότερα των δύο παιδιών, που τις περισσότερες φορές είχαν δημιουργικά αποτελέσματα.

Τα παιχνίδια του λύκου τα παίζω από την αρχή και της φετινής σχολικής χρονιάς και στα τρία σχολεία όπου υπηρετώ και η ανταπόκριση και ο ενθουσιασμός των παιδιών μου δίνει την βεβαιότητα και την ικανοποίηση ότι ο λύκος κερδίζει καθημερινά τις καρδιές τους και τους βοηθάει να οικειοποιηθούν την γνώση του σχολείου με δημιουργικό τρόπο αφού πλέον δεν είναι μόνο οι γνώσεις που καθιερώνουν το άτομο αλλά και οι ιδιαίτερες συναισθηματικές, πνευματικές, και δημιουργικές του ικανότητες που το κάνουν καταρχήν να είναι καλά με τον εαυτό του και ύστερα ανταγωνιστικό στον κόσμο της γνώσης.

Την προσπάθεια αυτή στήριξαν ο Σύμβουλος Γ΄ Περιφέρειας Ν. Κοζάνης κύριος Σταύρος Γρόσδος, ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου Πτολεμαΐδας και ο Πρόεδρος του Συλλόγου Εκπαιδευτικών Εορδαίας Ν. Κοζάνης κύριος Θεοφυλακτίδης Στάθης.

Με εκτίμηση
Μάγκου Νατάσα